

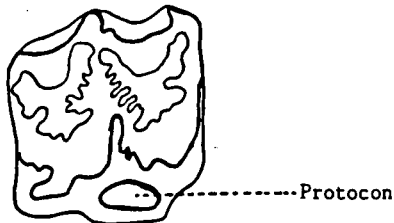
DE VONDST VAN DE MAAND: Het drietenige paard uit Nederlandse bodem

Dick Mol

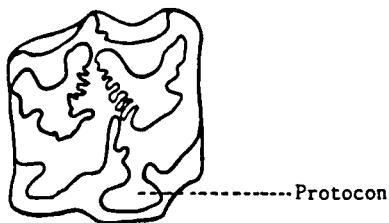
Op de laatste bijeenkomst van de Werkgroep Pleistoocene Zoogdieren, gehouden in het Biologisch Archaeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen op zaterdag 23 november j.l. werden, zoals te doen gebruikelijk vele meegebrachte vondsten bekeken en gedetermineerd. Het is immers één van de vele doelstellingen van deze vereniging om het mes aan twee kanten te laten snijden.

Eenzijds stellen de professionele beoefenaars van de palaeontologie kennis en vergelijkingsmateriaal ter beschikking van de vele amateurs en verzamelaars. Anderzijds brengen deze hun vondsten mee waardoor de wetenschappers goed op de hoogte blijven van de vondsten die wekelijks, zo niet dagelijks gedaan worden. Er zijn al heel wat belangrijke vondsten, waaronder zelfs nieuwe diersoorten voor het Pleistoceen van Nederland, bekend geworden. Het is dan ook een lovenswaardig streven van het W.P.Z. bestuur om iedere bijeenkomst weer voldoende gelegenheid te bieden om gedane vondsten te laten determineren.

HIPPARION

EQUUS

Schematisch patroon van het kauwvlak van een bovenkaaksmolaar van Hipparion, het drietenige paard en van Equus, het moderne paard. Let op de geïsoleerde ligging van het protocon.

Op de boven aangehaalde bijeenkomst te Groningen toonde Olaf Stolzenbach uit Sint Michielsgestel mij een klein botfragment met daarin een beschadigde bovenkaaksmolaar. Deze had hij gevonden in de groeve van de kalkzandsteenfabriek "Hoogdonk B.V." te Liessel, Noord-Brabant. Deze groeve werd in het vorige nummer van dit tijdschrift beschreven door A. Peters, Th. Lammers en D. Mol: "Mastodonten-kiezen uit Liessel (Noord-Brabant)".

Op het eerste gezicht leek de vondst van de heer Stolzenbach op een kleine paardenkies. Nadere bestudering toonde echter duidelijk dat we met een uiterst primitief paard te doen hadden. Het email-patroon van een paardenkies wordt gekenmerkt door een protocon (één van de vele onderdelen van een dergelijke kies of molaar) dat in verbinding staat, d.m.v. email, met het overige email dat op het kauwanzicht van een kies te zien is (zie figuur). Bij het drietenige paard, Hipparion, uit het Tertiair, is het protocon geïsoleerd zodat het op een afzonderlijk email-eilandje lijkt.

Door deze verschillen zijn zowel boven- als onderkaaksmolaren van Hipparion te onderscheiden van het moderne paard Equus dat reeds vanaf het begin van het Kwartair in onze regionen voorkomt. De kies uit de groeve van Liessel heeft dit duidelijke Hipparion-kenmerk waardoor ik het als Hipparion gedetermineerd heb. Een nadere soortsbepaling zal niet eenvoudig zijn omdat de molaar beschadigd is.

Fossielen van het drietenige paard zijn nog nooit eerder in Nederland gevonden. Het dier past echter goed in een fauna waarin ook de mastodont, *Mammuth borsoni* voorkomt waarvan reeds resten uit Liessel bekend zijn (zie het genoemde artikel van Peters, Lammers en Mol).

Adres van de auteur:

Dick Mol
De Tuger 141
7041 HJ 's-Heerenberg